Finansutskottets betänkande

1983/84: 42

om fortsatt valutareglering (prop. 1983/84: 151)

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1983/84: 151 om fortsatt valutareglering,

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna
1983/84: 2779 av Lars Tobisson m. fl. (m),
1983/84: 2780 av Björn Molin m. fl. (fp),
1983/84: 2781 av Stig Josefson m. fl. (c),

dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna
1983/84: 939 av Lars Werner m. fl. (vpk) om åtgärder för att begränsa svenska företagsinvesteringar i utlandet,
1983/84: 1123 av Lars Werner m. fl. (vpk) om skärpta regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag,
1983/84: 1438 av Nils Åsling (c) om en gemensam nordisk aktiemarknad,
1983/84: 2120 av Per Stenmarck m. fl. (m) om utveckling av näringslivet i Malmöhus län, m. m., i vad avser yrkande 1.

Propositionen

I proposition 151 har regeringen (finansdepartementet) efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt
dels föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagt förslag till (1) lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350),
dels lämnat riksdagen tillfälle att yttra sig över i propositionen framlagt förslag till (2) förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264).

Lagförslagen har följande lydelse:

1 Förslag till
Lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350)

Härigenom föreskrivs att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939: 350) skall tillämpas under tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985.

2 Förslag till
Förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264)

Härigenom föreskrivs att valutaförordningen (1959: 264), som enligt förordning (1983: 389) gäller till utgången av juni 1984, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1985.

Enligt valutalagen (1939: 350, ändrad senast 1981: 1086) gäller i fredstid att fullmäktige i riksbanken skall göra framställning till regeringen om valutareglering, om det prövas nödvändigt för att nå de centrala mål som har fastställts för den ekonomiska politiken. Fullmäktige skall därvid begära att regeringen föreslår riksdagen en lag om tillämpning av valutalagen för högst ett år.

I skrivelse den 26 januari 1984 har fullmäktige i riksbanken anfört att anledning alltjämt föreligger att ta i anspråk gällande fullmakter i valutalagen och samtidigt ge valutaförordningen fortsatt giltighet. Fullmäktige hemställer därför att regeringen föreslår riksdagen att anta lag om tillämpning av 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen att gälla under tiden den 1 juli 1984 – den 30 juni 1985 och att regeringen förordnar om fortsatt giltighet av valutaförordningen.

Föredragande statsrådet anför att valutaregleringen är ett medel i penningpolitiken. Den syftar till att öka möjligheterna att föra en oberoende penningpolitik. Regleringen omfattar huvudsakligen sådana transaktioner som saknar direkt samband med utrikeshandeln. Vittgående undantag har nämligen gjorts för löpande betalningar. Vidare är in- och utgående direkta investeringar fria. Regleringens syfte är numera främst att hindra rena finansiella placeringar i utlandet. Inom ramen för valutalagen och valutaförordningen ankommer det på riksbanken att utforma de närmare bestämmelserna rörande kapitaltransaktionerna.

Som framhölls i proposition 1982/83: 121 har obalanserna i den svenska ekonomin fått till följd att penningpolitiken i allt högre grad utformats med hänsyn till betalningsbalansen. Försvaret av växelkursen står därvid i centrum och valutaregleringen gör det möjligt att vid tendenser till valutaoro försvara växelkursen utan så kraftiga räntehöjningar som annars skulle erfordras. Därigenom ökar möjligheterna att avväga penningpolitiken också efter det inhemska konjunkturläget. Vad som uttalades i nämnda proposition gäller fortfarande.

Frågan om valutaregleringens roll för utformningen av penning- och valutapolitiken utreds av valutakommittén (E 1977: 03). Något beslut om ändringar i den nuvarande ordningen bör inte fattas innan resultatet av kommitténs översyn av hela valutaregleringen föreligger. Kommittén förväntas slutföra sitt uppdrag under år 1984.

I avvaktan på de åtgärder som kan komma att vidtas i anledning av valutakommitténs utredningsarbete är det nödvändigt att valutaregleringen i sin nuvarande utformning förlängs. En eventuell ny valutalagstiftning kan

inte träda i kraft före den 1 juli 1985. Regeringen begär därför riksdagens godkännande att förlänga valutaregleringen ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1985.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet följande motionsyrkanden:

beträffande *fortsatt valutareglering*

2779 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari hemställs

1. att riksdagen med avslag på proposition 1983/84: 151 beslutar att tillämpningen av valutalagen skall gälla t. o. m. den 31 december 1984 och uttalar att valutaförordningen skall äga fortsatt giltighet till den 31 december 1984,

2780 av Björn Molin m. fl. (fp) vari hemställs

1. att riksdagen med avslag på proposition 1983/84: 151 beslutar att valutalagen (1939: 350) skall gälla t. o. m. 31 december 1984 samt uttalar att samma tid skall gälla för giltigheten av valutaförordningen (1959: 264),

2781 av Stig Josefson m. fl. (c) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar anta regeringens förslag till lag om tillämpning av valutalagen med den ändringen att tillämpningstiden ändras till 1 juli–31 december 1984,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att valutaförordningen endast bör fortsätta att gälla till utgången av år 1984,

beträffande *liberalisering av valutalagstiftningen*

2779 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari hemställs

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om liberalisering av valutalagstiftningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

2780 av Björn Molin m. fl. (fp) vari hemställs

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om liberaliseringar i valutalagstiftningen i enlighet med vad som anförs i motionen,

2781 av Stig Josefson m. fl. (c) vari hemställs

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om önskvärdheten av en liberaliserad valutalagstiftning i synnerhet vad gäller inom Norden,

beträffande *gemensam nordisk aktiemarknad*

1438 av Nils Åsling (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att sådana åtgärder vidtas att Sverige aktivt kan medverka till en succes-

sivt ökad handel med aktier mellan de nordiska länderna med målet att skapa en gemensam nordisk aktiemarknad,

2120 av Per Stenmarck m. fl. (m) vari – med hänvisning till motiveringen i motion 1983/84: 2116 – hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående åtgärder för att underlätta börsnotering av aktier i de nordiska länderna,

beträffande *begränsning av svenska företagsinvesteringar i utlandet*

939 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen uttalar sig för att riksbanken omprövar sitt beslut att inte längre pröva svenska direktinvesteringar i utlandet ur bytesbalanssynpunkt,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i valutaförfattningarna att utlandsinvesteringar endast skall godkännas om det kan påvisas att de utgör ett ömsesidigt samhällsekonomiskt intresse,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i valutaförfattningarna att de i ett företag/en koncern anställdas godkännande krävs för utlandsinvesteringar,

beträffande *regler för utlänningars aktieförvärv i svenska företag*

1123 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen uttalar sig för att riksbanken återgår till tidigare restriktiva praxis när det gäller tillstånd för utlänningar att köpa aktier i svenska företag,

2. att riksdagen uttalar sig för att de fackliga organisationernas företrädare också får delta i beslut i valutastyrelsen om tillstånd till utländska köp av svenska aktier.

Utskottet

Fortsatt valutareglering

Alltjämt gäller att den ekonomiska politiken i hög grad måste utformas med hänsyn till vårt beroende av utlandet. Genom valutaregleringen styrs de transaktioner över landets gränser som inte har direkt samband med utrikeshandeln. Regleringens syfte är att underlätta möjligheterna att föra en självständig penningpolitik. Vid tendenser till valutaoro gör regleringen det möjligt att försvara växelkursen utan så kraftiga räntehöjningar som annars skulle erfordras. Utskottet delar riksbanksfullmäktiges uppfattning och den syn som kommer till uttryck i propositionen att valutaregleringen med hänsyn till obalanserna i vår ekonomi bör förlängas.

I *motionerna 2779, 2780* och *2781* begärs att valutaregleringen endast

förlängs till utgången av 1984 medan propositionen föreslår förlängning till den 1 juli 1985. I motionerna anförs att valutakommittén mycket snart, på grundval av tidigare framlagda expertrapporter, bör kunna lägga fram förslag om omfattande liberaliseringar och avskaffande av nuvarande valutalagstiftning. Det borde vara möjligt att avsluta kommitténs arbete redan under försommaren. Detta skulle möjliggöra såväl remissbehandling som riksdagsbeslut under andra halvåret i år. Valutaregleringen bör därför enligt motionärerna inte förlängas längre än till den 31 december 1984.

I propositionen anförs att valutakommittén väntas slutföra sitt uppdrag under år 1984. Enligt vad utskottet erfarit är arbetsläget i kommittén sådant att det inte är möjligt att avsluta arbetet under försommaren 1984. De rapporter som hittills överlämnats från valutakommittén har belyst några av valutaregleringens samhällsekonomiska verkningar. De har utarbetats av experter utan att kommittén tagit ställning till rapporternas innehåll. De kan således inte utan vidare ligga till grund för en ny lagstiftning. Det torde därför inte vara realistiskt att räkna med att en eventuell ny lagstiftning kan träda i kraft före den 1 juli 1985. Mot bakgrund härav tillstyrker utskottet att valutaregleringen förlängs till utgången av juni 1985. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2779 yrkande 1, 2780 yrkande 1 och 2781 yrkandena 1 och 2.

Liberalisering av valutalagstiftningen

I *motionerna 2779, 2780* och *2781* yrkas även att valutalagstiftningen skall liberaliseras. Utskottet vill erinra om att enligt sina direktiv bör valutakommittén (Dir 1977: 85) värdera betydelsen av tillämpade valutarestriktioner och bedöma i vad mån det går att undvara sådana restriktioner eller byta ut dem mot andra medel inom den ekonomiska politiken. Det bör dock noteras att dåvarande ekonomiministern Gösta Bohman i direktiven till kommittén också anförde följande: "Enligt min mening är det sannolikt att det även framdeles kommer att föreligga behov av en särskild valutalagstiftning – inte enbart i krigstid – som ger möjlighet till erforderliga valutapolitiska ingripanden."

Mot bakgrund av att valutakommittén beräknas avsluta sitt arbete under år 1984 ser utskottet inte skäl att nu hos regeringen begära förslag om sådana ändringar i valutalagstiftningen som föreslås i motionerna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2779 yrkande 2, 2780 yrkande 2 och 2781 yrkande 3.

Gemensam nordisk aktiemarknad

I *motionerna 1438* och *2120* anförs att en liberalisering av kapitalrörelserna och skapandet av en fri nordisk aktiemarknad skulle främja ett närmare industriellt samarbete i Norden.

Utskottet behandlade hösten 1983 motioner med liknande yrkanden (FiU 1983/84: 1). I anslutning till denna behandling anförde riksbanksfull-

mäktige att de områden som berörs i motionerna har varit eller är föremål för ett flertal utredningar inom ramen för det nordiska eller norsk-svenska samarbetet. Fullmäktige redovisade flera av dessa i sitt yttrande till utskottet. Enligt fullmäktiges mening finns det inte anledning att sätta igång ytterligare utredningar av de frågor som tas upp i motionerna, i varje fall inte innan pågående studier slutförts eller framlagts. Fullmäktige ifrågasatte dessutom lämpligheten av att ett nordiskt samarbete i olika former utreds ensidigt på svenskt håll.

En liberalisering av kapitalrörelserna i Norden och en gemensam nordisk aktiemarknad hindras av de nordiska ländernas OECD-åtaganden. I den kapitalliberaliseringsstadga som antagits inom OECD och som länderna undertecknat uttalas klart och entydigt att ett medlemsland inte har rätt att diskriminera i sin behandling av andra till stadgan anslutna länder i fråga om sådana kapitalöverföringar som täcks av stadgan, dvs. bl.a. handel av aktier. Principen om icke-diskriminering har varit av grundläggande betydelse för uppbyggnaden av det ekonomiska samarbetet mellan industriländerna under efterkrigstiden, som varit så viktigt för vår egen välståndsutveckling. Inte minst små och utrikeshandelsberoende länder, som Sverige, har all anledning att slå vakt om denna princip.

En liberalisering av aktiehandeln som begränsas till Sverige och Norge skulle innebära att de båda länderna skulle ge samtliga andra medlemsländer en mindre förmånlig och därmed diskriminerande behandling.

Som ett led i det nordiska utredningsarbetet har kontakter tagits med OECD i denna fråga. Dessa kontakter har bekräftat att OECD: s kapitalliberaliseringsstadga lägger hinder i vägen. En ömsesidig förmånsbehandling i valutaregleringshänseende de nordiska länderna emellan skulle utgöra en diskriminering som strider mot stadgan. De nordiska länderna kvalificerar inte för de undantagsmöjligheter stadgan erbjuder länder som ingår i tullunioner eller monetära sammanslutningar. Enligt vad riksbanksfullmäktige anförde i samband med den tidigare nämnda behandlingen av denna fråga ter det sig föga troligt att ytterligare utredningar eller överläggningar i OECD skulle förändra dessa slutsatser.

De nordiska regeringarna har också tagit konsekvenserna av detta och gemensamt dragit slutsatsen att eventuella liberaliseringsåtgärder när det gäller kapitalrörelser inte kan begränsas till Norden utan måste införas på ett icke-diskriminerande sätt gentemot samtliga länder som anslutit sig till OECD-stadgan. Detta tillkännages också i det ministerrådsyttrande till Nordiska rådet som antogs vid det nordiska finansministermötet i Köpenhamn den 16 november förra året, och vars budskap de nordiska statsministrarna bekräftade vid sitt möte i Stockholm den 29 november. De förklarade då att det fortsatta arbetet på en liberalisering av kapitalrörelserna i Norden måste ske inom ramen för de regler som gäller enligt OECD: s kapitalliberaliseringskod.

Utskottet delar den positiva grundsyn på det nordiska samarbetet som kommer till uttryck i motionerna. Mot bakgrund av vad utskottet här anfört anser utskottet att det inte i första hand är den väg för ökat nordiskt samarbete som föreslås i motion 1438 som bör väljas, nämligen förhandlingar med OECD om undantag från kapitalliberaliseringsstadgan.

Utskottet vill slutligen understryka att såväl de nordiska som norsk-svenska utredningarna kommit fram till att valutaregleringarna i de nordiska länderna knappast innebär några mer betydande hinder för nordiskt industriellt samarbete. En fortsatt integration i Norden, som enligt utskottet är önskvärd och bör kunna intensifieras, bör med andra ord kunna ske även med nuvarande regler på kapitalrörelseområdet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1438 och 2120 yrkande 1.

Begränsning av svenska företagsinvesteringar i utlandet

I *motion 939* anförs att de svenskägda företagens stora investeringar i utlandet försvårar ansträngningarna att öka investeringarna och sysselsättningen inom Sverige. De försvårar utvecklingen av den svenska industrin. Därför krävs åtgärder för att begränsa de svenska företagens investeringar i utlandet.

Enligt motionärerna bör valutalagstiftningen skärpas och tillämpas mera restriktivt. Ett minimikrav är att den tidigare ordningen återinförs att direktinvesteringarna prövas inom ramen för valutaregleringen utifrån effekten på bytesbalansen. Dessutom bör utlandsinvesteringarna godkännas endast om det kan påvisas att de utgör ett ömsesidigt samhällsekonomiskt intresse för de berörda länderna. Vidare bör de anställda i företag och koncerner kunna påverka utlandsinvesteringarna genom att de ges vetorätt.

De svenska företagens investeringar i utlandet har ökat kraftigt under senare år. Enligt riksbankens tillståndsstatistik nära nog fördubblades investeringarna i utlandet från 1980 till 1981, då de uppgick till 6,5 miljarder kronor. Under 1982 och 1983 uppgick de till 8,7 resp. 11,9 miljarder kronor. De har fortsatt att öka även under 1984. Första kvartalet i år var de 3,4 miljarder mot 2,1 miljarder kronor samma period förra året.

Den prövning av direktinvesteringarna ur bytesbalanssynpunkt som tidigare gjordes har avskaffats. Det hade visat sig att endast i ett mycket ringa antal fall ledde kriteriet till avslag. Fallen uppgick under åren 1975–1979 till 1 1/2 % i antal och 1 % i belopp av behandlade ansökningar. De gällde praktiskt taget aldrig industriinvesteringar utan smärre investeringar inom servicenäringen och mark- och fastighetsprojekt utan anslutning till industriell verksamhet.

Direktinvesteringarnas omfattning och effekter har analyserats av direktinvesteringskommittén. Utskottet lämnade i ett betänkande i höstas (FiU 1983/84: 1) ett referat av kommitténs sammanfattande slutsatser i

betänkandet Näringspolitiska effekter av internationella investeringar (SOU 1983: 17). Remisstiden har gått ut och sammanställningen av och ställningstagandet till remissvaren pågår.

Genom kommitténs arbete har ett som utskottet ser det värdefullt material tagits fram som kan ligga till grund för att bedöma direktinvesteringarnas effekter i olika avseenden. Det bör dock noteras att kraftiga förändringar skett även efter det att kommittén avslutat sitt arbete. Utskottet förutsätter att även konsekvenserna härav uppmärksammas i det fortsatta arbetet och vid ställningstagande till kommitténs förslag. En mer samlad bedömning av de svenska företagens direktinvesteringar i utlandet kommer att kunna göras först när detta arbete avslutats och när valutakommitténs förslag föreligger. Utskottet ser inte anledning att därför tillstyrka motion 939.

Regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag

I *motion 1123* anförs att en kraftig försäljning av svenska aktier till utlandet har ägt rum sedan 1979. Nettoförsäljningen var 6,2 miljarder kronor 1983 jämfört med 1,4 miljarder kronor 1982. Motionärerna anser att denna utveckling är betänklig. Det måste bedömas som ett nationellt intresse att de svenska storföretagen behålls i svensk ägo.

Motionärerna befarar att den översyn av 1982 års lag om utländska förvärv av svenska företag som riksdagen begärde hösten 1983 med anledning av motioner i denna fråga kan ta relativt lång tid. Med hänsyn till den explosionsartade ökning som skett de senaste åren måste det enligt motionärerna anses nödvändigt att en återgång sker till tidigare restriktiva praxis inom valutastyrelsen när det gäller att bevilja tillstånd för aktieförsäljningar till utlandet. Dessutom bör de fackliga organisationernas företrädare i valutastyrelsen få delta i dessa beslut.

Den kraftiga ökningen av försäljningen av svenska aktier till utlandet som ägde rum 1983 tycks ha avtagit 1984. Under första kvartalet 1984 var tvärtemot tidigare köpen av svenska aktier från utlandet större än motsvarande försäljning till utlandet. Nettoköpen uppgick till drygt 600 milj. kr.

Underskotten i de löpande betalningarna med utlandet under senare år har tvingat staten till omfattande upplåning utomlands. De ansträngningar som gjorts för att skapa ett privat kapitalinflöde har inte varit framgångsrika. Företagen har visat en växande ovilja att ta upp lån utomlands och därmed utsätta sig för ytterligare risker genom kursförluster. Mot bakgrund av svårigheterna att åstadkomma en privat upplåning utomlands ser utskottet i och för sig positivt på den kapitalexport som en försäljning av svenska värdepapper kan leda till.

Som utskottet framhöll vid behandlingen av liknande frågor hösten 1983 finns det emellertid skäl att närmare följa förändringarna av det utländska ägarinflytandet i de svenska företagen.

Utskottet ifrågasatte emellertid då om det utländska inflytandet i svenska företag skulle regleras genom valutalagstiftningen. En annan typ av reglering är den som görs i lagstiftningen om utländska förvärv av svenska företag. Utskottet ansåg i likhet med riksbanksfullmäktige att ett bättre täckande skydd borde skapas mot oönskat utländskt inflytande i svenska företag. Mot denna bakgrund föreslog utskottet, vilket riksdagen godtog, att en översyn borde göras av 1982 års lag i syfte att åstadkomma ett mera fullständigt skydd mot oönskat utländskt inflytande.

I proposition 1983/84: 171 som överlämnats till riksdagen våren 1984 föreslås en ändring i lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., som innebär att utländska bolags förvärv av aktier som avser aktier inom samma koncern blir tillståndspliktiga. Ändringen syftar till att försvåra ett kringgående av lagen och att motverka en urholkning av förvärvskontrollen. Denna utvidgning av förvärvskontrollen är huvudsakligen av teknisk natur och i enlighet med lagens grundläggande intentioner. I propositionen anmäls också att det inom industridepartementet f. n. pågår en utredning och en översyn av företagsförvärvslagen i sin helhet.

Utskottet anser att resultatet av denna översyn bör avvaktas innan några åtgärder vidtas från riksdagens sida i syfte att förändra det utländska ägarinflytandet. Det finns inte heller anledning att nu återgå till en mer restriktiv tillämpning inom valutaregleringen i fråga om utlänningars aktieförvärv. Motion 1123 yrkande 1 avstyrks därmed.

Frågan om de fackliga representanternas deltagande i valutastyrelsens beslut om aktieförsäljning till utlandet regleras i valutalagen. Valutakommittén kommer att lägga fram förslag till förändringar av valutalagen liksom förslag till kompetensfördelning mellan riksbanksfullmäktige och valutastyrelsen. Eftersom kommittén inom kort kommer att framlägga vissa förslag finns det enligt utskottet inte anledning att nu företa några förändringar. Motion 1123 yrkande 2 avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *fortsatt tillämpning av valutalagen*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 2779 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 2780 yrkande 1 i denna del och 1983/84: 2781 yrkande 1 antar i proposition 1983/84: 151 framlagt förslag till lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350),
2. beträffande *fortsatt giltighet av valutaförordningen*
   att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 2779 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 2780 yrkande 1 i denna del och 1983/84: 2781 yrkande 2 lämnar utan erinran i proposition 1983/84: 151 intaget förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959: 264),

3. beträffande *liberalisering av valutalagstiftningen*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 2779 yrkande 2, 1983/84: 2780 yrkande 2 och 1983/84: 2781 yrkande 3,
4. beträffande *gemensam nordisk aktiemarknad*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 1438 och 1983/84: 2120 yrkande 1,
5. beträffande *begränsning av svenska företagsinvesteringar i utlandet*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 939,
6. beträffande *regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 1123.

Stockholm den 8 maj 1984

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Lars Tobisson (m), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Gerd Engman (s), Karl-Anders Petersson (c), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Kenth Skårvik (fp) och Bo Krogvig (s).

Reservationer

1. Fortsatt valutareglering

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "I propositionen" och slutar med "1 och 2" bort ha följande lydelse:

Valutakommittén har arbetat i snart sju år utan att presentera ett slutbetänkande. Ett sådant har utlovats för länge sedan. Vid varje förlängning av valutaregleringen de senaste åren har det anmälts att kommitténs uppdrag skulle vara slutfört inom en snar framtid. Så görs också i år. Enligt utskottets mening bör valutakommittén nu åläggas att lägga fram ett slutbetänkande före halvårsskiftet 1984. De omfattande analyser och entydiga slutsatser som framkommit i de hittills avlämnade expertrapporterna bör kunna ligga till grund för denna slutrapport. Med en sådan tidplan bör det vara möjligt att remissbehandla förslagen och lägga fram en proposition under hösten 1984. Utskottet anser därför att valutaregleringen i likhet

med vad som föreslås i motionerna 2779, 2780 och 2781 inte bör förlängas längre än till årets slut. Vad utskottet anfört om valutakommitténs arbete bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *fortsatt tillämpning av valutalagen*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 151 moment 1 samt med bifall till motionerna 1983/84: 2779 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 2780 yrkande 1 i denna del och 1983/84: 2781 yrkande 1 antar följande

Förslag till
Lag om tillämpning av valutalagen (1939: 350)

Härigenom föreskrivs att 2 § första stycket 1, 2 och 4–9 samt 5 § 1 och 3 valutalagen (1939: 350) skall tillämpas under tiden den 1 juli 1984–den 31 december 1984,

2. beträffande *fortsatt giltighet av valutaförordningen*
att riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 151 moment 2 samt med bifall till motionerna 1983/84: 2779 yrkande 1 i denna del, 1983/84: 2780 yrkande 1 i denna del och 1983/84: 2781 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna att valutaförordningen (1959: 264) bör fortsätta att gälla till utgången av december 1984,

2. Liberalisering av valutalagstiftningen

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "I motionerna 2779" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

I *motionerna 2779, 2780* och *2781* yrkas att valutaregleringen avskaffas i sin nuvarande form och att regeringen bör framlägga förslag om en liberaliserad valutalagstiftning.

Valutaregleringens effektivitet som medel i penningpolitiken har minskat avsevärt de senaste tio åren. De slutsatser som dras i valutakommitténs expertrapporter är att valutaregleringen har skadliga effekter på samhällsekonomin och att den därigenom försvårar möjligheterna att uppnå ekonomisk balans. Det finns därför enligt utskottets mening starka skäl för att snarast genomföra förändringar av valutalagstiftningen i liberaliserande riktning.

Det bör också uppmärksammas att flera länder i vår omvärld avskaffat eller avsevärt liberaliserat tidigare regleringar av kapitalströmmen över gränserna. I England avskaffades valutaregleringen för några år sedan. Danmark har i år genomfört omfattande liberaliseringar i valutapolitiken, bl.a. vad gäller handeln med utländska värdepapper. I Norge har en offentlig utredning lagt fram förslag om betydande valutaliberaliseringar.

Enligt utskottets uppfattning bör regeringen därför snarast lägga fram förslag om omfattande liberaliseringar av valutaregleringen så att valutalagstiftningen i Sverige i allt väsentligt överensstämmer med utvecklingen i Danmark och Norge. I annat fall torde det nordiska ekonomiska samarbetet komma att bli lidande. Vad utskottet anfört om liberaliseringen av valutalagstiftningen med anledning av motionerna 2779, 2780 och 2781 bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *liberalisering av valutalagstiftningen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84: 2779 yrkande 2, 1983/84: 2780 yrkande 2 och 1983/84: 2781 yrkande 3 hos regeringen begär förslag i enlighet med vad utskottet anfört,

3. Gemensam nordisk aktiemarknad

Rolf Rämgård (c), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet behandlade" och på s. 7 slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

För att ytterligare utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna på det industriella området måste enligt utskottets mening en liberalisering ske av kapitalrörelserna inom Norden. Hittills har åberopats att OECD:s kapitalliberaliseringsstadga lägger hinder i vägen för detta. En ömsesidig förmånsbehandling i valutaregleringshänseende de nordiska länderna emellan anses utgöra en diskriminering som strider mot stadgan. Enligt utskottets mening bör emellertid de nordiska länderna gemensamt försöka påverka OECD att acceptera att en nordisk liberalisering är ett steg på vägen mot en bredare liberalisering inom OECD-området. Vad utskottet anfört om åtgärder för en liberalisering av kapitalrörelserna i Norden med anledning av motionerna 1438 och 2120 bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *gemensam nordisk aktiemarknad*
att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84: 1438 och 1983/84: 2120 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Begränsning av svenska företagsinvesteringar i utlandet

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Den prövning" och på s. 8 slutar med "motion 939" bort ha följande lydelse:

Utskottet ser med oro på denna utveckling. Samtidigt som industriinvesteringarna i utlandet ökat kraftigt och antalet anställda i svenskägda företag i utlandet från mitten av 1970-talet har ökat från 250 000 till i dag 400 000 har antalet sysselsatta i den svenska industrin minskat kraftigt – med omkring 120 000 personer. Det finns därför starka skäl för att som föreslås i motion 939 endast godkänna utlandsinvesteringar, om det kan påvisas att de utgör ett ömsesidigt samhällsekonomiskt intresse för Sverige och det land i vilket investeringarna sker. För att få en allsidig belysning inför dessa beslut bör också som motionärerna föreslår de anställda i ett företag eller i en koncern som gör investeringar i utlandet ge sitt godkännande innan sådana investeringar görs.

Direktinvesteringskommitténs slutbetänkande Näringspolitiska effekter av internationella investeringar (SOU 1983: 17), som nu varit ute på remiss, innehåller flera uppgifter som pekar på att direktinvesteringarna är en del av den internationella strukturomvandlingen som leder till att företagskoncentrationen ökar. Kommittén anför att 24 företag 1978 hade mer än 40 % av sin produktion utomlands jämfört med bara 10 företag 1970. Den andel av utlandsförsäljningen som också produceras utomlands har ökat från 42 % år 1970 till 52 % år 1978. Direktinvesteringskommittén drar slutsatsen att för de svenska multinationella företagen är utlandsproduktion nu viktigare än export för försörjning av utländska marknader. I avvaktan på att direktinvesteringskommitténs förslag slutbehandlats anser utskottet i likhet med motionärerna att valutastyrelsen bör återgå till tidigare ordning att pröva direktinvesteringar i utlandet ur bytesbalanssynpunkt.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *begränsning av svenska företagsinvesteringar i utlandet*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 939
   a) som sin mening ger fullmäktige i riksbanken till känna vad utskottet anfört om omprövning av beslutet att inte längre pröva svenska direktinvesteringar i utlandet ur bytesbalanssynpunkt,
   b) hos regeringen begär förslag till sådan ändring i valutaförfattningarna att utlandsinvesteringar endast skall godkännas om det kan påvisas att de utgör ett ömsesidigt samhällsekonomiskt intresse,

c) hos regeringen begär förslag till sådan ändring i valutaförfattningarna att de anställdas godkännande krävs för ett företags/en koncerns utlandsinvesteringar.

5. Regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Den kraftiga" och på s. 9 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att utvecklingen av försäljningen av svenska aktier till utlandet inger oro. De utländska kapitalplacerarna har under 1983 kraftigt ökat sin ägarandel i svenska exportföretag. Det gör att utländska intressen i ökad grad får makten inom svenskt näringsliv. Det måste emellertid enligt utskottet vara en nationell angelägenhet att behålla svenska storföretag i svensk ägo. Den översyn av lagstiftningen om utländska fövärv av svenska företag som riksdagen begärde i höstas förutsätter utskottet kommer att leda till förslag om ökad kontroll av oönskat utländskt inflytande. I avvaktan på att denna översyn slutförts anser emellertid utskottet att Sverige bör återgå till samma restriktiva praxis inom valutastyrelsen som tidigare när det gäller att bevilja tillstånd för aktieförsäljningar till utlandet.

Vidare bör enligt utskottet de fackliga organisationernas företrädare i valutastyrelsen få delta i beslut om utländska köp av aktier. Utskottet tillstyrker således motion 1123 i sin helhet.

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1123
   a) som sin mening ger fullmäktige i riksbanken till känna vad utskottet anfört om återgång till tidigare restriktiva praxis när det gäller tillstånd för utlänningar att köpa aktier i svenska företag,
   b) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om deltagande av fackliga organisationers företrädare i valutastyrelsen vid beslut om tillstånd till utländska köp av svenska aktier.

Särskilda yttranden

1. Gemensam nordisk aktiemarknad

Lars Tobisson, Filip Fridolfsson, Hugo Hegeland och Margit Gennser (alla m) anför:

Vi instämmer i vad som anförs i motionerna 1438 och 2120 om det angelägna i en vidgad aktiehandel över gränserna i Norden. Samma liberalisering av kapitalrörelserna vill vi emellertid få till stånd även i förhållande till andra OECD-länder. Vi ser därför ingen anledning att eftersträva en särlösning inom Norden.

2. Regler för utlännings aktieförvärv i svenska företag

Lars Tobisson (m), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Hugo Hegeland (m), Margit Gennser (m), Karl-Anders Petersson (c) och Kenth Skårvik (fp) anför:

Vi anser i likhet med utskottet att nuvarande tillämpning av valutaregleringen i fråga om utlänningars aktieförvärv bör bibehållas liksom att frågan om det utländska inflytandet i svenska företag inte bör lösas genom valutalagstiftningen. Det utländska inflytandet regleras genom lagstiftningen om utländska förvärv av svenska företag som infördes 1982. Vi motsatte oss den översyn av denna lagstiftning som riksdagen begärde hösten 1983. Vi anser alltjämt att nuvarande lagstiftning är till fyllest på denna punkt.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984